

© Fotolia.com

Plan voor de bevordering van het vrouwelijk ondernemerschap

Inhoudstafel

1. Context en kerncijfers.....	3
2. Creatie van een barometer van het vrouwelijk ondernemerschap.....	10
2.1. Barometer van het vrouwelijk ondernemerschap.....	10
2.2. Publicatie van de cijfers betreffende het beroep dat vrouwen doen op overheidssteun, alsook op diensten die overheidssubsidies genieten – Feminisering van de ordes van de vrije beroepen.....	11
3. Combinatie van het beroepsleven met het gezinsleven en maatregelen met betrekking tot het sociaal statuut der zelfstandigen.....	13
3.1. Verlenging van het flexibele deel van het moederschapsverlof met de invoering van een “flexibiliteit in het kwadraat”.....	14
3.2. Vrijstelling van betaling van sociale bijdragen met behoud van rechten voor een kwartaal.....	14
3.3. Halfautomatisch karakter van de toekenning van de dienstencheques moederschap.....	14
3.4. Het mogelijk maken om de toekenning van dienstencheques moederschap te vervangen door een financiële tussenkomst in het kader van het beroep op een erkende vervangingsdienst.....	15
3.5. Creatie van een statuut van familiaal ondersteuner.....	15
3.6. Vereenvoudiging van het beroep op werkgeversgroeperingen.....	15
3.7. Verbetering van de flexibiliteit van de kinderopvangsystemen.....	16
4. Maatregelen met betrekking tot de toegang tot financiering.....	17
4.1. Sensibilisering van de banksector.....	17
4.2. Sensibilisering van de actoren van de alternatieve financiering.....	18
4.3. Aanmoediging van het beroep op een beoefenaar van een cijferberoep.....	19

5. Maatregelen met betrekking tot opleiding en informatie	20
5.1. Opleidings- en sensibiliseringsrol binnen de scholen.....	21
5.2. Opleidingen	21
5.3. Informatie van de sociale verzekeringsfondsen en de ondernemingsloketten.....	22
5.4. Ondersteuning en verspreiding van de informatie.....	22
5.5. Ondersteuning van de bestaande netwerken.....	22
5.6. Overleg met en sensibilisering van de beoefenaars van de cijferberoepen.....	23
5.7. Visibiliteit van de vrouwen in de media.....	23
6. Bijlage – Lijst van verenigingen en personen ontmoet in het kader van het Plan voor de bevordering van het vrouwelijk ondernemerschap.....	24

1. Context en kerncijfers

Sinds enkele jaren maakt de kwestie van het vrouwelijk ondernemerschap het voorwerp uit van een toegenomen aandacht op internationaal, nationaal en gewestelijk niveau. De studies en analyses met het oog op de berekening van het percentage vrouwen dat actief is als zelfstandige of als werkgever stapelden zich op met als doel:

- de identificatie van de redenen waarom vrouwen in de minderheid blijven wat betreft zelfstandige activiteit en de oprichting van ondernemingen; en
- de aanduiding van de specifieke moeilijkheden waarmee vrouwen geconfronteerd zouden worden in het kader van dit proces.

In België is ongeveer 33% van de zelfstandigen een vrouw. België ligt daarmee rond het Europese gemiddelde. Daarnaast vertegenwoordigen de vrouwen 23% van de werkgevers, wat iets onder het Europese gemiddelde van 26%¹ ligt. Voor zover de vrouwen ongeveer 48% van de loontrekkenden vertegenwoordigen, is het onevenwicht tussen het aantal mannen en vrouwen dat een zelfstandige activiteit uitoefent des te flagranter. Er worden ook grote verschillen vastgesteld op het niveau

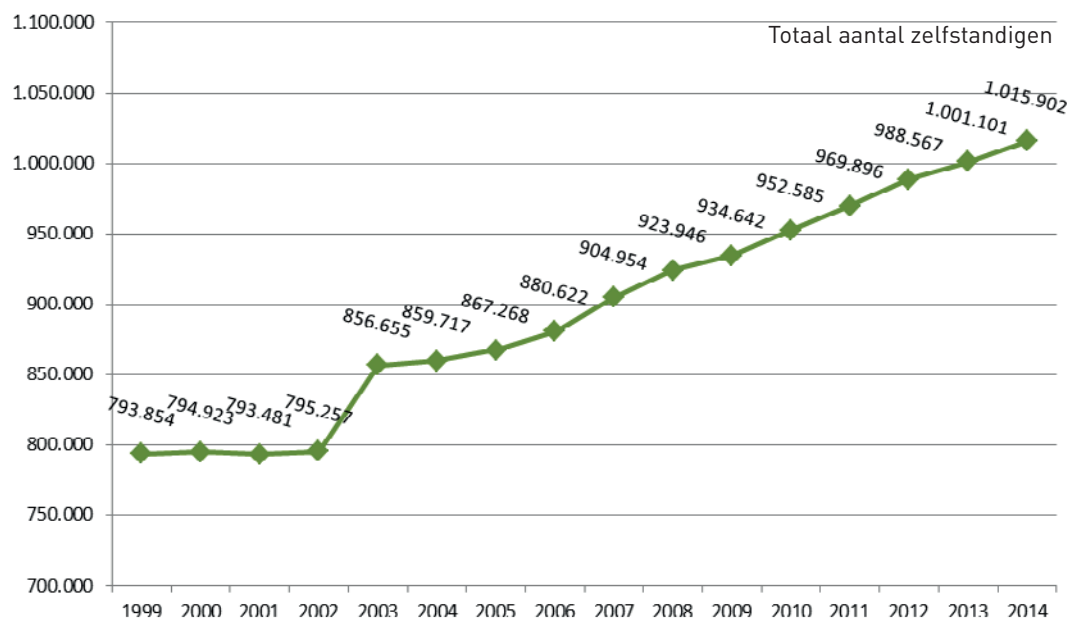
1 Cijfers Eurostat ; Statistical Data on Women Entrepreneurs in Europe, Europese Commissie, september 2014.

van de sectoren omdat de vrouwen in de meerderheid zijn in de dienstensector, en meer bepaald in de vrije beroepen en in de sociale en de gezondheidssector. ²

De volgende cijfers tonen de evolutie van het aantal zelfstandigen over de voorbije 5 jaar en het percentage vrouwen in vergelijking met het totale aantal zelfstandigen in hoofdberoep. De grafieken tonen op hun beurt de evolutie van het aantal zelfstandigen en vrouwelijke zelfstandigen in hoofdberoep tussen 1999 en 2014. ³

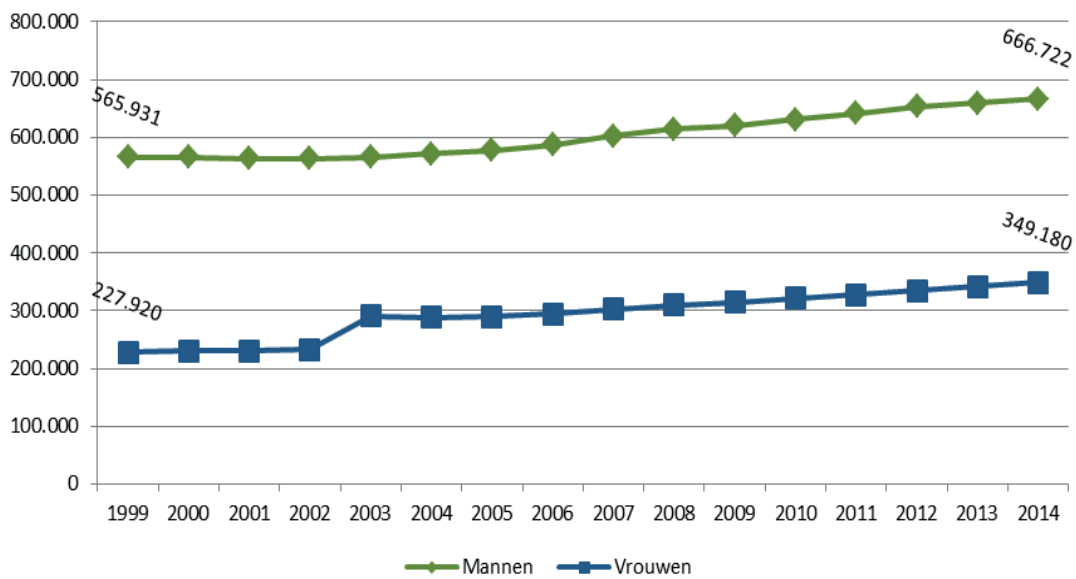
Zelfstandige/Vrouwelijke zelfstandige	2010	2011	2012	2013	2014
Man	600948	611847	623552	629937	636963
	68%	68%	68%	68%	67%
Vrouw	276916	285070	294101	301909	310819
	32%	32%	32%	32%	33%
Totaal	877864	896917	917653	931846	947782

Helpster/Helper	2010	2011	2012	2013	2014
Man	30073	30006	29887	29611	29759
	40%	41%	42%	43%	44%
Vrouw	44648	42973	41027	39644	38361
	60%	59%	58%	57%	56%
Totaal	74721	72979	70914	69255	68120

2 Ajuster les complexités entrepreneuriales pour de meilleures performances, Résultats d'études sur données belges, Rapport final, januari 2015.

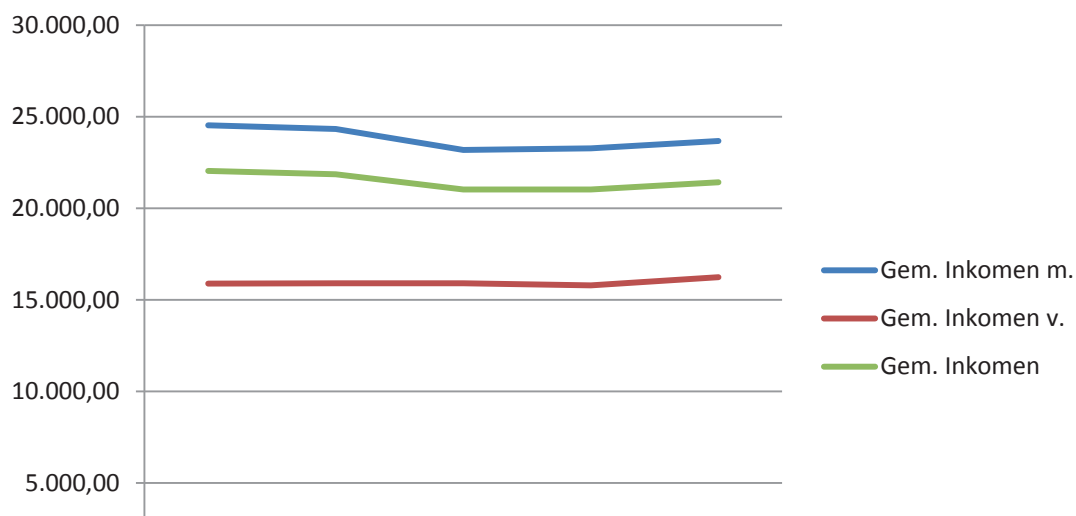
3 Cijfers RSVZ.

Het blijkt dat het percentage vrouwen nauwelijks geëvolueerd is in de afgelopen 5 jaar.

De evolutie van het gemiddelde inkomen over de voorbije vijf jaar ziet er als volgt uit.

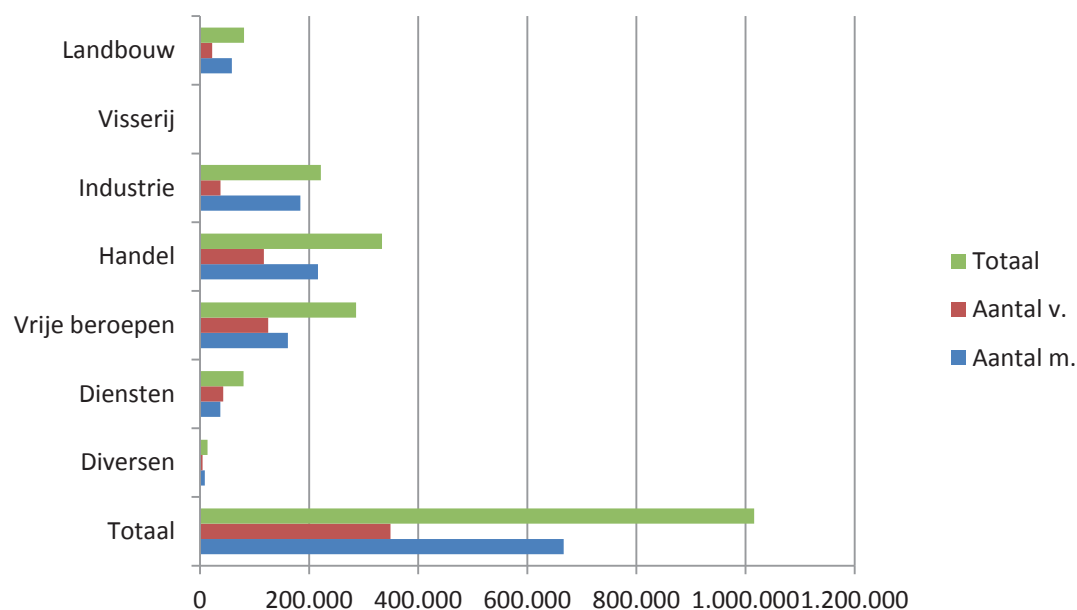
	2010	2011	2012	2013	2014
Man	24.533 €	24.331 €	23.184 €	23.272 €	23.681 €
Evolutie in vergelijking met 2010		99%	95%	95%	97%
Vrouw	15.892 €	15.908 €	15.908 €	15.796 €	16.243 €
Evolutie in vergelijking met 2010		100%	100%	99%	102%
Gemiddelde	22.045 €	21.861 €	21.031 €	21.027 €	21.423 €

Blijkbaar gaat het gemiddelde inkomen van de vrouwelijke zelfstandigen in 2014 licht vooruit in vergelijking met 2010.

De inkomsten van de vrouwelijke zelfstandigen blijven echter duidelijk lager dan de inkomsten van de zelfstandigen. Deze vaststelling geldt voor alle sectoren.

Wat vertegenwoordiging betreft in termen van sectoren, ziet de situatie er als volgt uit.⁴

Wat betreft de vertegenwoordiging van de vrouwen, vestigt het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen eveneens de aandacht op het feit dat vrouwen ondervertegenwoordigd zijn in de organen van de ordes van de vrije beroepen. Een studie uit 2012 van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen maakt immers gewag van een haast onbestaande aanwezigheid van vrouwen binnen bepaalde ordes, met tot gevolg het feit dat vrouwen hun stem en hun bekommernissen niet rechtstreeks kunnen laten horen in het kader van deze representatieve instanties.⁵

Eind 2015 vestigde IZEO de aandacht op de duur van het moederschapsverlof van de vrouwelijke zelfstandigen (die te kort zou zijn) en op het feit dat de vrouwelijke zelfstandigen sociale bijdragen verschuldigd blijven tijdens hun moederschapsverlof.

Vervolgens realiseerde het NSZ een enquête die tot de conclusie kwam dat ongeveer 51% van de vrouwelijke zelfstandigen moeilijkheden ondervond of er gewoon niet in slaagde om hun beroepsleven met hun gezinsleven te combineren. Uit de

4 Cijfers RSVZ 2014.

5 Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, Vrouwen aan de top, 2012.

enquête van het NSZ bleek ook dat vrouwelijke zelfstandigen dan wel een langer moederschapsverlof wilden, maar dat het hen onmogelijk leek om hun beroepsbezigheid gedurende een dergelijk periode volledig stop te zetten. Een volledige stopzetting van hun beroepsactiviteiten gedurende meerdere weken zou immers onverenigbaar zijn met de economische werkelijkheid van hun activiteiten. Meer bepaald wees de enquête van het NSZ erop dat een overgrote meerderheid van de vrouwelijke zelfstandigen er de voorkeur aan gaf om de extra weken moederschapsverlof (bovenop de drie weken verlof) eerder in dagen op te nemen dan in blokken van 7 kalenderdagen zoals voorzien wordt in het huidige stelsel. Deze flexibiliteit zou hen in staat stellen om beter te beantwoorden aan de economische en commerciële verplichtingen verbonden aan hun activiteiten.

Tot slot komt de enquête van het NSZ met betrekking tot de kwestie te weten wat het ondernemerschap eenvoudiger combineerbaar zou maken met het gezinsleven, tot de conclusie dat de maatregelen die de vrouwelijke zelfstandige in dit opzicht zouden kunnen helpen, de volgende zijn:

- Voor 38% : dienstencheques voor huishoudhulp fiscaal stimuleren;
- Voor 17% : een automatische vrijstelling invoeren van de betaling van sociale bijdragen met behoud van rechten gedurende de periode waarin de vrouwelijke zelfstandige met moederschapsverlof is;
- Voor 12% : vier maanden moederschapsverlof voorzien en een verlof voor mantelzorgers.

UNIZO heeft begin 2016 eveneens een enquête uitgevoerd. Daaruit bleek dat 77% van de vrouwelijke zelfstandigen meer moederschapsverlof zouden willen, maar ook meer flexibiliteit in het kader van de uitoefening van hun beroepsactiviteit gedurende het moederschapsverlof. De enquête toont immers aan dat 92% van de vrouwelijke zelfstandigen hun beroepsactiviteit zouden willen kunnen uitoefenen, op zijn minst gedeeltelijk, tijdens het moederschapsverlof.

Volgens de door UNIZO uitgevoerde enquête zouden de vrouwelijke zelfstandigen ook willen dat er maatregelen worden genomen om een statuut in te voeren dat het mogelijk maakt een beroep te doen op incidentele hulp in het kader van het gezinsbeheer.

De maatregelen die, op basis van de door UNIZO uitgevoerde enquête, de vrouwelijke zelfstandigen zouden kunnen helpen in het combineren van beroepsleven en gezinsleven, zijn de volgende:

- Creatie van een statuut "familiale ondersteuner";
- Verlenging van de duur van het moederschapsverlof;
- Automatische vrijstelling van de betaling van sociale bijdragen met behoud van rechten gedurende de periode waarin de vrouwelijke zelfstandige met moederschapsverlof is.

UCM heeft ook de hindernissen onderzocht voor de ontwikkeling van het vrouwelijk ondernemerschap. In dat kader kwamen de uitgevoerde analyses tot de vaststelling dat de hindernissen voor vrouwen om een zelfstandige activiteit op te starten de volgende zijn ⁶:

- De hindernissen verbonden aan de organisatie tussen beroepsleven en gezinsleven (meer bepaald in het kader van het moederschap);
- De grootst mogelijke risico-afkerigheid van vrouwen, met als gevolg een grotere terughoudendheid om een zelfstandige activiteit op te starten;
- De moeilijkheden die vrouwen ondervinden in hun zoektocht naar financiering;
- De moeilijkheden en risico's verbonden aan de sectoren waarin vrouwen het meest aanwezig zijn, in essentie dienstensectoren.

Rekening houdend met deze vaststellingen, komt de minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's, Landbouw en Maatschappelijke Integratie, tot de conclusie dat het van primordiaal belang is om vrouwen aan te moedigen een zelfstandige activiteit op te starten en om hun activiteit te bestendigen en te ontwikkelen.

Naar aanleiding van een raadpleging van vrouwenverenigingen op het terrein en van vrouwen die deelnemen aan deze dynamiek van aanmoediging van het vrouwelijk ondernemerschap, werd een plan voor de bevordering van het vrouwelijk ondernemerschap uitgewerkt. Dit plan bevat een reeks pistes en maatregelen die werden geformuleerd tijdens de ontmoetingen en die het mogelijk zullen maken om concrete oplossingen aan te reiken voor de problemen en hindernissen waarmee vrouwen worden geconfronteerd in hun projecten als ondernemer.

Op federaal niveau zal de invoering van concrete maatregelen worden onderzocht en gerealiseerd in overleg met de regeringsleden in functie van hun respectieve bevoegdheden. Voor de effectieve uitvoering van dit plan zal natuurlijk ons federaal model en de bevoegdheidsverdeling tussen federale entiteiten en deelstaten gerespecteerd worden.

Uit de raadplegingen die werden gerealiseerd, is gebleken dat het belangrijk is te werken op verschillende niveaus.

Met het oog op duidelijkheid, zullen de voorstellen van maatregelen ingedeeld worden per thema met een onderverdeling tussen de federale maatregelen en de maatregelen die onder andere bestuursniveaus vallen.

6 Ontwikkeling van het vrouwelijk ondernemerschap in het Waals gewest, Memorandum gerealiseerd met de bijdragen van Crédal Entrepreneurs (AFFA), IDEE asbl (Feminin PME), Association des Momprenneurs de Belgique asbl, La Ruche asbl (FAR) en UCM (Réseau Diane), november 2014; verslag over het initiatief van de OESO voor gelijkheid: Gender equality in education, employment and entrepreneurship : Final report to the Meeting of the OECD Council at Ministerial Level, Paris, 25-26 May 2011; Bevordering van het vrouwelijk ondernemerschap, UCM, januari 2014.

De maatregelen draaien rond de volgende assen:

- Creatie van een barometer voor het vrouwelijk ondernemerschap met het oog op het centraliseren van de cijfers inzake de toestand en de evolutie van het vrouwelijk ondernemerschap;
- Maatregelen met het oog op de versterking van het sociaal statuut der zelfstandigen, in essentie wat betreft moederschap en de combinatie tussen beroepsleven en gezinsleven;
- Antwoorden op de specifieke problemen waarmee vrouwen geconfronteerd worden in het kader van de financiering van een onderneming;
- Sensibilisering, vorming en opleiding van jongeren en vrouwen die een zelfstandige activiteit opstarten of dat van plan zijn;

In tegenstelling tot wat men zou kunnen denken, is de bevordering van het vrouwelijk ondernemerschap een project dat niet enkel op vrouwen gericht is. De ontwikkeling van het vrouwelijk ondernemerschapspotentieel is essentieel in termen van tewerkstelling en economische groei. Het is immers de economie in haar geheel die voordeel zou halen uit de toename van het aantal vrouwelijke zelfstandigen en werkgevers. Rekening houdend met deze mogelijke impact, is het van primordiaal belang om vrouwen aan te moedigen een onderneming op te richten.⁷

7 Gender equality in education, employment and entrepreneurship : Final report to the Meeting of the OECD Council at Ministerial Level, Paris, 23-24 May 2012; Pour un examen de la croissance attendue pour les PME en termes de création d'emploi, de chiffre d'affaires et de bénéficiaires: Ajuster les complexités entrepreneuriales pour de meilleures performances, Résultats d'études sur données belges, Rapport final, Janvier 2015.

2. Creatie van een barometer van het vrouwelijk ondernemerschap

2.1. Barometer van het vrouwelijk ondernemerschap

Voor de aanmoediging van het vrouwelijk ondernemerschap zal het nodig zijn om de ingevoerde maatregelen te evalueren.

Het is enkel door te beschikken over duidelijke cijfers inzake de evolutie van het vrouwelijk ondernemerschap dat het mogelijk zal zijn om echt nuttige maatregelen te nemen die het zullen toelaten om oplossingen aan te reiken voor de moeilijkheden waarmee de vrouwelijke zelfstandigen geconfronteerd worden. Bovendien moet de impact van de initiatieven die ondernomen zullen worden, gemeten kunnen worden om een concreet beeld te krijgen van de al afgelegde weg en van het nog te realiseren potentieel.

Het plan voorziet dus een jaarlijkse verzameling van cijfergegevens over een reeks aspecten met betrekking tot het vrouwelijk ondernemerschap in België, niet enkel in termen van volume, activiteitensector en creatie van waarde, maar ook van toegang tot financiering. Concreet zal het gaan om de verzameling van met name de volgende informatie:

- Het aantal vrouwelijke zelfstandigen en hun verdeling per sector;

- Het aantal vrouwelijke werkgevers (met een uitsplitsing van de cijfers in functie van het aantal werknemers) en hun verdeling per sector;
- De cijfers betreffende bankkredieten (aantal dossiers en volume) verleend aan vrouwelijke zelfstandigen en werkgevers, alsook de mogelijke moeilijkheden in dit kader;
- De cijfers betreffende het beroep dat vrouwen doen op de alternatieve financieringswijzen (aantal dossiers en volume).

Het is ook belangrijk dat deze cijfergegevens uitgesplitst kunnen worden tussen sectoren en per leeftijdscategorie van de betrokken vrouwelijke zelfstandigen. Het doel bestaat erin een echte barometer te maken van de activiteit en de financiering van het vrouwelijk ondernemerschap.

Deze barometer zal gecentraliseerd moeten worden op het niveau van de FOD Economie en zal met name gevoed moeten worden met statistieken van de NBB, het RSVZ en Febelfin.

De verwezenlijking van deze doelstelling impliceert de uitsplitsing man-vrouw van de statistieken die momenteel worden opgesteld inzake ondernemerschap, met name door de officiële instituten en de belangrijkste representatieve verenigingen.

Voor deze doelstelling zal het nodig zijn samen te werken met de representatieve netwerken en verenigingen (met name van de banksector en de middenstand) die actief zijn op het terrein, alsook de tussenkomst van de instituten die bevoegd zijn inzake statistieken.

2.2. Publicatie van de cijfers betreffende het beroep dat vrouwen doen op overheidssteun, alsook op diensten die overheidssubsidies genieten – Feminisering van de ordes van de vrije beroepen

Met betrekking tot de toekenning van overheidssteun of –subsidies, is het belangrijk te kunnen berekenen in welke mate vrouwelijke zelfstandigen een beroep doen op staatssteun op zich, maar ook op de organismen die functioneren dankzij overheidssubsidies.

Deze vereiste om uitgesplitste cijfers te publiceren in functie van gender, zou met name op die manier van toepassing zijn op incubatoren voor start-ups. Zo stelt het plan voor dat de structuren die werken op basis van overheidssubsidies ertoe worden aangezet om cijfers te publiceren die het mogelijk maken om het beroep dat vrouwen doen op hun diensten te evalueren.

Parallel daarmee is de ondervertegenwoordiging van vrouwen in de organen van de vrije beroepen zorgwekkend voor zover de vrouwen daarom niet in staat zijn hun bekommernissen niet rechtstreeks kunnen laten horen binnen deze instanties. Indien nodig zou het invoeren van quota binnen deze organen onderzocht moeten worden om erover te waken dat het percentage vertegenwoordigde vrouwen binnen de beheersorganen van de ordes meer in lijn komt te liggen van het aantal vrouwen dat ingeschreven is bij deze ordes.

Het plan stelt voor dat er overleg wordt voorzien met het bevoegde bestuursniveau om de volgende voorstellen te onderzoeken:

- Publicatie door de organismen die overheidssteun of –garanties toekennen van de cijfers met betrekking tot de steun en de garanties die vrouwelijke zelfstandigen hebben genoten;
- Publicatie door de adviesstructuren voor de oprichting en de ontwikkeling van ondernemingen die beschikken over overheidssubsidies van statistieken met betrekking tot ondernemingen die een beroep doen op hun diensten. Deze statistieken zullen uitgesplitst moeten worden in functie van het geslacht van de zelfstandigen die een beroep doen op hun diensten;
- Indien nodig, onderzoek van de invoering van quota binnen de organen van de ordes van vrije beroepen om ervoor te zorgen dat het aantal vrouwelijke zelfstandigen in deze organen in lijn ligt van het aantal vrouwen dat ingeschreven is bij deze ordes.

3. Combinatie van het beroepsleven met het gezinsleven en maatregelen met betrekking tot het sociaal statuut der zelfstandigen

Voor de aanmoediging van vrouwen om een zelfstandige activiteit op te starten of om als ondernemer aan de slag te gaan, zijn ook maatregelen nodig die gericht zijn op de combinatie van hun beroepsleven met hun gezinsleven, meer bepaald in het kader van het moederschap. Het doel bestaat er ook in om maatregelen te initiëren die de bescherming verbonden aan hun sociaal statuut versterkt.

Deze maatregelen hebben betrekking op de volgende luiken:

- Verlenging van het moederschapsverlof van de vrouwelijke zelfstandigen met 4 weken, met de mogelijkheid om dit verlof niet enkel per week op te nemen, maar ook voltijds of deeltijds;
- Vrijstelling van betaling van sociale bijdragen met behoud van rechten voor het kwartaal dat volgt op de bevalling;
- Invoering van een halfautomatisch karakter van de toekenning van dienstencheques moederschap en de mogelijkheid om de toekenning van deze dienstencheques te vervangen door een financiële tussenkomst in het beroep op een erkende vervangingsdienst;
- Oprichting van een statuut van familiaal ondersteuner;
- Vereenvoudiging van het beroep op werkgeversgroeperingen;
- Verbetering van de flexibiliteit van de kinderopvangsystemen.

3.1. Verlenging van het flexibele deel van het moederschapsverlof met de invoering van een “flexibiliteit in het kwadraat”

De vrouwelijke zelfstandigen beschikken vandaag over een moederschapsverlof dat bestaat uit een vast en verplicht deel van 3 weken en een facultatief en flexibel deel van 5 weken. De vrouwelijke zelfstandigen hebben vandaag de mogelijkheid om de 5 facultatieve weken per week op te nemen en dit in functie van de economische werkelijkheid van hun activiteit.

Het plan voorziet de volgende verbeteringen:

- Verlenging van het facultatieve en flexibele deel van het moederschapsverlof van de vrouwelijke zelfstandigen van 5 tot 9 weken en zelfs 10 weken in geval van de geboorte van een meerling. De vrouwelijke zelfstandigen zullen beschikken over een termijn van 39 weken om dit moederschapsverlof op te nemen;
- Mogelijkheid voor de vrouwelijke zelfstandigen om deze 9 weken moederschapsverlof dubbel zo flexibel op te nemen. De vrouwelijke zelfstandigen zullen dit verlof immers per week kunnen opnemen, maar zullen ook kunnen opteren voor een voltijds of deeltijds moederschapsverlof.⁸

3.2. Vrijstelling van betaling van sociale bijdragen met behoud van rechten voor een kwartaal

In het kader van het huidige systeem, blijven de vrouwen sociale bijdragen verschuldigd tijdens het kwartaal van hun bevalling en gedurende de verplichte drie weken moederschapsverlof.

Het plan voorziet de vrijstelling van betaling van sociale bijdragen met behoud van rechten gedurende het kwartaal dat volgt op de bevalling.

3.3. Halfautomatisch karakter van de toekenning van de dienstencheques moederschap

Om de essentie van hun moederschapsverlof te kunnen wijden aan hun baby, genieten de vrouwelijke zelfstandigen 105 dienstencheques voor het uitvoeren van huishoudelijke taken. Deze dienstencheques moeten momenteel aangevraagd worden uiterlijk 15 weken na de bevalling en voor zover wordt voldaan aan een reeks voorwaarden, met name om nog steeds zelfstandige te zijn op het moment van de toekenning.

Het plan voorziet om het voordeel van deze dienstencheques halfautomatisch te maken: de toekenningsvoorwaarden zullen afgestemd worden op de voorwaarden

⁸ De duur van 9 weken komt overeen met een voltijds verlof. Als het hele flexibele deel van het moederschapsverlof deeltijds opgenomen wordt, zal het verlof dus 18 weken deeltijds zijn.

die recht geven op het moederschapsverlof. Zo zal het sociaal verzekeringsfonds vanaf het moment dat het weet dat de vrouwelijke zelfstandige dit moederschapsverlof geniet, de 105 dienstencheques aan haar aanbieden. Tenzij de vrouwelijke zelfstandige er uitdrukkelijk vanaf ziet, zullen de dienstencheques dus rechtstreeks worden bezorgd aan de betrokken vrouwelijke zelfstandige.

3.4. Het mogelijk maken om de toekenning van dienstencheques moederschap te vervangen door een financiële tussenkomst in het kader van het beroep op een erkende vervangingsdienst

In sommige sectoren is het beroep op dienstencheques zeer beperkt. Het plan stelt voor een alternatief te voorzien voor de vrouwen die van mening zijn dat zij geen behoefte hebben aan de diensten gedekt door de dienstencheques moederschap. Het plan zou het mogelijk moeten maken om een deel van of het hele bedrag voorzien door deze dienstencheques te gebruiken voor de financiering van het beroep op een erkende vervangingsdienst.

3.5. Creatie van een statuut van familiaal ondersteuner

Een groot deel van de beroepsbevolking, en dan in het bijzonder de vrouwelijke zelfstandigen, hebben een grote behoefte aan soepele structuren die hen ondersteunen in hun huishoudelijke taken, die hen occasioneel ondersteunen in hun werk, of die voor de kinderen zorgen net voor en na de school-/kinderopvanguren. We weten immers dat vrouwen, meer dan mannen, geconfronteerd worden met het fenomeen van “de dubbele werkdag” en met de stress die daarmee gepaard gaat.⁹

Deze soepele structuren bestaan momenteel niet.

Om de combinatie tussen beroepsleven en gezinsleven te verbeteren, voorziet het plan de invoering van een statuut van “familiale ondersteuner”. Het zal gaan om een specifiek en licht statuut dat gecreëerd zal worden in het socialezekerheidsstelsel van de zelfstandigen en dat gericht zal zijn op studenten, gepensioneerden en werknemers die, op een beperkte manier, tijd willen besteden aan huishoudhulp, kinderopvang en eventueel diensten als vervangende ondernemer.

3.6. Vereenvoudiging van het beroep op werkgeversgroeperingen

De werkgeversgroepering heeft al het voorwerp uitgemaakt van een hervorming in de vorige legislatuur. De evaluatie van dit dispositief door de Nationale Arbeidsraad is momenteel aan de gang. In samenwerking met de sociale partners, zal de regering de mogelijkheden onderzoeken om het dispositief uit te breiden en te vereenvoudigen zodat het toegankelijk wordt gemaakt voor kleine ondernemingen.

⁹ Gender equality in education, employment and entrepreneurship : Final report to the Meeting of the OECD Council at Ministerial Level, Paris, 23-24 May 2012.

3.7. Verbetering van de flexibiliteit van de kinderopvangsystemen

De kwestie van de kinderopvang blijft een belangrijke bekommernis in hoofde van de vrouwelijke zelfstandigen. Het plan stelt voor om, in overleg met de bevoegde bestuursniveaus, de mogelijkheid te onderzoeken om de flexibiliteit van de kinderopvang te verbeteren, met name via de invoering van variabele uurroosters in de opvangstructuren, en dit om kinderopvang mogelijk te maken gedurende een bepaald aantal uren in een opvangsysteem dat langere of ongebruikelijke uren voorziet. Het plan stelt ook de invoering voor van een kinderopvangsysteem tijdens het weekend, en dit om vrouwen die tijdens het weekend werken toe te laten gebruik te maken van een flexibele weekendopvang. Dit systeem zou georganiseerd kunnen worden op basis van het model van het systeem voor de opvang van zieke kinderen.

4. Maatregelen met betrekking tot de toegang tot financiering

Het beroep op financiering en de werkelijke of veronderstelde moeilijkheden om de nodige financiering te bekomen voor de oprichting of de ontwikkeling van een onderneming, zijn cruciale kwesties voor de vrouwelijke zelfstandigen.

Het plan voorziet maatregelen die draaien rond de volgende assen:

- Sensibilisering van de banksector voor de bijzonderheden van het vrouwelijk ondernemerschap;
- Sensibilisering van de actoren van de alternatieve financiering voor de bijzonderheden van het vrouwelijk ondernemerschap;
- Aanmoediging van vrouwen om een beroep te doen op de beoefenaars van een cijferberoep in het kader van de samenstelling van hun financieringsdossier.

4.1. Sensibilisering van de banksector

Zoals eerder vermeld, blijkt uit de gevoerde enquêtes dat de dossiers van vrouwen vaak voorzichtiger worden gepresenteerd en minder ambitieuze doelstellingen bevatten voor economische ontwikkeling en groei. Bovendien zijn de sectoren waarin

vrouwen meer aanwezig zijn, in essentie de sectoren met diensten die geconfronteerd worden met een verhoogde concurrentie.¹⁰

Het is belangrijk dat de banksector zich bewust is van deze aspecten en dat de manier waarop de dossiers voorgelegd worden door de vrouwen niet tot gevolg heeft dat de toekenning van bankfinanciering aan vrouwelijke zelfstandigen moeilijker wordt. Het plan stelt voor om de banksector en de ombudsman in financiële geschillen OMBUDSFIN te sensibiliseren voor deze problematiek opdat specifieke parameters, in voorkomend geval, in aanmerking kunnen worden genomen in het kader van kredietdossiers ingediend door vrouwelijke zelfstandigen. Deze sensibilisering zal gebeuren in overleg met de representatieve verenigingen van de banksector en zal gepaard gaan met de verzameling van informatie over het vrouwelijk ondernemerschap, en in het bijzonder informatie over de toekenning van bankkredieten aan vrouwelijke zelfstandigen in het kader van de uitwerking van een barometer van het vrouwelijk ondernemerschap (zie supra).

4.2. Sensibilisering van de actoren van de alternatieve financiering

Het beroep op alternatieve financieringswijzen wordt vandaag steeds meer aangemoedigd. Met alternatieve financiering bedoelen we met name het beroep op alternatieve financieringsplatformen van het type crowdfunding. Dit wordt met name aangemoedigd door de belastingverminderingen ingevoerd door de programmawet van 10 augustus 2015 (die het artikel 145/26 heeft ingevoegd in het WIB1992) in het kader van de investeringen in kapitaal of leningen toegekend aan beginnende KMO's.

Het is belangrijk dat, zoals de banksector, de tussenkomende partijen in dit type van financiering gesensibiliseerd worden voor de manier waarop vrouwelijke zelfstandigen hun financieringsdossier voorleggen en voor de sectoren waarin vrouwen het meest actief zijn. Het voorzichtige karakter van een financieringsdossier zou immers het financieringspotentieel van dit dossier of de aandacht van de tussenpersonen voor het gepresenteerde project niet mogen beïnvloeden.

Het plan beoogt de actoren van de alternatieve financiering te sensibiliseren voor deze problematiek en stelt in dit kader de volgende maatregelen voor:

- Identificatie en aanmoediging van de financieringsplatformen die een specifieke aanpak gebruiken in de begeleiding van vrouwelijke zelfstandigen en werkgevers in hun zoektocht naar financiering;
- Creatie van een federale prijs voor het financieringsplatform dat de beste visibiliteit verzekert van het vrouwelijk ondernemerschap.

¹⁰ Statistical Data on Women Entrepreneurs in Europe, Europese Commissie, september 2014 ; Memorandum réalisé avec les contributions de Crédal Entreprendre (AFFA), IDEE asbl (Feminin PME), Association des Momprenneurs de Belgique asbl, La Ruche asbl (FAR) en UCM (Réseau Diane), november 2014 ; Bevordering van het vrouwelijk ondernemerschap, UCM, januari 2014.

4.3. Aanmoediging van het beroep op een beoefenaar van een cijferberoep

Rekening houdend met de sectoren die traditioneel de voorkeur genieten van vrouwelijke zelfstandigen en de – vaak voorzichtige – manier waarop vrouwen de neiging hebben om hun dossiers voor te leggen op zoek naar een financiering, zou een piste erin kunnen bestaan om vrouwen aan te moedigen vaker beroep te doen op een beoefenaar van een cijferberoep in het kader van de uitwerking van hun financieringsdossier.

Uit de enquête gerealiseerd door Women in Business/Impulse¹¹ blijkt dat het aanvraagpercentage van kredietaanvragen meer dan verdubbeld is wanneer een beroep werd gedaan op een adviseur in het kader van de uitwerking van het financieringsdossier.

Het plan stelt voor om een verhoogde belastingvermindering te onderzoeken als er een beroep wordt gedaan op een beoefenaar van een cijferberoep in het kader van de uitwerking van het financieel plan dat wordt opgesteld bij de aanvang van de activiteit, alsook in het kader van de samenstelling van een (bank)financieringsdossier binnen een termijn van 12 maanden te rekenen vanaf de aanvang van de activiteit. Deze maatregel zou zowel gericht zijn op de mannelijke als de vrouwelijke ondernemers.

11 Barometer van het vrouwelijk ondernemerschap in het Brussels-Hoofdstedelijk gewest 2015.

5. Maatregelen met betrekking tot opleiding en informatie

Voor een ware mentaliteitswijziging en om te strijden tegen stereotypes, moet stroomopwaarts gehandeld worden via de opleiding van jongeren, maar ook in termen van informatie en opleiding van vrouwen die een zelfstandige activiteit opstarten of dat overwegen en die moeilijkheden zouden ondervinden met betrekking tot bepaalde aspecten van hun project.

In dit kader is het belangrijk om, in overleg met het bevoegde bestuursniveau, de volgende assen te ontwikkelen, en dit met de input van de actoren die al aanwezig en actief zijn op het terrein:

- Aanwezig zijn in de scholen om de studenten vanaf een zo jong mogelijke leeftijd te sensibiliseren voor het ondernemerschap;
- Opleidingen aanmoedigen over verschillende aspecten van het oprichten, het beheren en het overdragen van ondernemingen;
- Waken over het volledige en relevante karakter van de informatie die verspreid wordt door de sociale verzekeringsfondsen en de ondernemingsloketten;
- Waken over de verspreiding van concrete informatie inzake de genomen maatregelen, alsook inzake de beschikbare steun, met inbegrip van de criteria om in aanmerking te komen voor deze steun;
- Bevordering en ondersteuning van de bestaande vrouwennetwerken;

- Sensibilisering van de beoefenaars van een cijferberoep voor bepaalde bijzonderheden van de financieringsdossiers ingediend door vrouwen, en dit rekening houdend met de sectoren waarin vrouwen het meest aanwezig zijn en de financieringsbehoeften in deze projecten;
- Verbetering van de visibiliteit van vrouwen in de media.

5.1. Opleidings- en sensibiliseringsrol binnen de scholen

De sensibilisering voor het ondernemerschap en voor de verschillende aspecten van de oprichting van een onderneming, moet op een zo jong mogelijke leeftijd beginnen. Het is enkel door de oprichting van een onderneming al te bespreken voor de beroepskeuze wordt gemaakt, dat het mogelijk zal zijn om een mentaliteitswijziging teweeg te brengen. Dit geldt des te meer omdat de studentes op Europees niveau meer dan de helft vertegenwoordigen van de afgestudeerden van het hoger onderwijs.¹² Er werden in dit kader al initiatieven genomen, met name door bepaalde verenigingen. Het doel van het plan zou erin bestaan om deze aan te moedigen, uit te breiden en om in deze projecten een luik te integreren dat, meer bepaald, gericht is op de sensibilisering van de studentes voor het ondernemerschap.

In dit kader stelt het plan voor om de volgende voorstellen te onderzoeken in overleg met het bevoegde bestuursniveau:

- Integratie van modules betreffende de oprichting en het beheer van ondernemingen in het hele curriculum van de hogescholen. Het zal belangrijk zijn om te waken over het concrete luik van deze module, met name via een beroep op getuigenissen van mannelijke en vrouwelijke zelfstandigen of via stages;
- Ontwikkeling en ondersteuning van sensibiliseringsacties in scholen vanaf het lager onderwijs. Het zal belangrijk zijn om in dit kader aandacht te besteden aan stereotiepe en geslachtsgebonden loopbaankeuzes.

5.2. Opleidingen

De opleiding van vrouwen die een onderneming hebben opgericht, die er een ontwikkelen of die van plan zijn een onderneming op te richten, moet aangemoedigd worden. Deze opleidingen moeten betrekking hebben op de concrete aspecten van het beheer van een ondernemingen zoals, met name, de financiering en de zoektocht naar financiering in de brede zin van het woord, het beheer van geschillen, IT, export of communicatie.

De opleiding van vrouwen zou ook rekening moeten houden met de aspecten inzake de overname en de overdracht van een onderneming. Dit plan voorziet de ontwikkeling en de ondersteuning van dit type van opleiding via de samenwerking met bestaande verenigingen en via de ondersteuning van netwerken die dit type van opleiding organiseren.

12 Verslag over het initiatief van de OESO voor gelijkheid : Gender equality in education, employment and entrepreneurship : Final report to the Meeting of the OECD Council at Ministerial Level, Paris, 25-26 May 2011; European semester thematic fiche, Labour market participation of women, EC.

5.3. Informatie van de sociale verzekeringsfondsen en de ondernemingsloketten

Het is belangrijk dat de sociale verzekeringsfondsen en de ondernemingsloketten alle nuttige informatie bezorgen aan de zelfstandigen en de vrouwelijke zelfstandigen, alsook aan de personen die van plan zijn een zelfstandige activiteit op te starten of die willen aanwerven.

Het doel bestaat erin dat deze organismen de informatie bezorgen met betrekking tot het zelfstandigenstatuut en, meer bepaald, de specifieke informatie met betrekking tot het statuut van de vrouwelijke zelfstandigen en gemengde kwesties, zoals de informatie betreffende met name de mogelijkheid van subsidies.

Voor zover deze organismen de beste aanspreekpunten zijn voor de zelfstandigen en de personen die een zelfstandige activiteit voor ogen hebben, is het van cruciaal belang dat zij een centralisering doorvoeren van alle nuttige informatie over de uitoefening, de bestending en de ontwikkeling van een dergelijke activiteit.

5.4. Ondersteuning en verspreiding van de informatie

Verschillende steunmaatregelen werden en zullen ingevoerd worden ter bevordering van het ondernemerschap en het statuut van de vrouwelijke zelfstandigen. Het is essentieel dat deze informatie eenvoudig toegankelijk is voor de vrouwelijke zelfstandigen en de vrouwen die een zelfstandige activiteit overwegen.

Het plan voorziet een ondersteuning van de bestaande entiteiten opdat de informatie efficiënt en volledig verspreid wordt. De rol van de FOD Economie en het RSVZ zal cruciaal zijn in het kader van de centralisering en de verspreiding van de informatie. Het doel bestaat erin de verspreiding te ondersteunen van zowel de specifieke informatie voor vrouwen, zoals vragen met betrekking tot het statuut, als gemengde vragen, zoals de informatie met betrekking tot de beschikbare subsidies in het kader van sommige activiteitensectoren (bijvoorbeeld steun aan innovatie en export).

5.5. Ondersteuning van de bestaande netwerken

Voor de uitvoering van de doelstellingen van het plan inzake opleiding en informatie is met name de ontwikkeling en de ondersteuning nodig van de bestaande netwerken. De rol van deze netwerken is immers centraal, zowel in het kader van het verzamelen van informatie bij hun leden, als in de hoedanigheid van tussenpersoon in de opleiding van vrouwelijke zelfstandigen en vrouwen die een zelfstandige activiteit willen opstarten. De netwerken worden ertoe aangespoord om een primordiale rol te spelen in de verspreiding van vrouwelijke modellen en in de invoering van mentorprogramma's.

Het is belangrijk dat in dit kader de diversiteit en de complementariteit van de bestaande netwerken wordt verzekerd. Deze complementariteit is essentieel in de ontwikkeling van het vrouwelijk ondernemerschap en beoogt antwoorden te bieden op de verschillende kwesties waarmee vrouwelijke zelfstandigen en werkgevers geconfronteerd worden. Er moet ook aandacht besteed worden aan de vrou-

wen die nog geen zelfstandige zijn en die zich in een fase bevinden waarin zij een zelfstandige activiteit of een activiteit als ondernemer overwegen, zonder echter de stap al genomen te hebben.

De netwerken die steun genieten, zullen natuurlijk een verslag moeten opstellen van hun activiteiten en de impact van hun activiteiten en initiatieven evalueren in termen van sensibilisering en visibiliteit.

De doelstelling zou erin bestaan om de steun te kunnen verzekeren aan netwerken die deelnemen aan de verwezenlijking van doelstellingen bepaald in het plan, en dit via een recurrente subsidie voor een periode van drie jaar middels een duidelijke rapportering van de uitgevoerde realisaties. Informatie betreffende de betrokken netwerken zal ook geïntegreerd worden in de informatie die gecentraliseerd en verspreid zal moeten worden, meer bepaald, onder de vrouwelijke zelfstandigen en de vrouwen die van plan zijn een zelfstandige activiteit op te starten (zie supra).

5.6. Overleg met en sensibilisering van de beoefenaars van de cijferberoepen

De projecten inzake de oprichting en de ontwikkeling van ondernemingen van vrouwen vertonen vaak bijzondere kenmerken, zowel in termen van sectoren waarin deze projecten kaderen als in termen van de presentatie van hun groeiperspectieven. Uit de gerealiseerde enquêtes ¹³ blijkt immers dat de projecten van vrouwen voorzichtiger aangepakt zouden worden in termen van de ontwikkeling van de activiteiten en de economische groei. Het is belangrijk dat deze bijzonderheden in aanmerking worden genomen wanneer deze dossiers geformaliseerd worden, met name met het oog op het vinden van financiering. De beoefenaars van de cijferberoepen moeten dus gesensibiliseerd worden voor de neiging van vrouwelijke zelfstandigen om hun dossiers voorzichtiger voor te stellen. Daarom zouden zij erop moeten toezien dat dit geen obstakel vormt in het kader van de zoektocht naar financiering.

Het plan voorziet dus overleg met de representatieve verenigingen en de sensibilisering van de beoefenaars van de cijferberoepen voor de bijzonderheden van de dossiers van vrouwelijke zelfstandigen. Het doel bestaat erin de beoefenaars van de cijferberoepen bewust te maken van deze neiging en hen nog meer in staat te stellen vrouwen te adviseren bij de samenstelling van hun financieringsdossier om dit soort klippen te omzeilen.

5.7. Visibiliteit van de vrouwen in de media

Om een ware mentaliteitswijziging teweeg te brengen in termen van het vrouwelijk ondernemerschap, zouden de rolmodellen voldoende visibiliteit moeten krijgen, en dit met name via de media.

Het plan voorziet dus gesprekken met journalisten over de plaats en het potentieel van vrouwen in de oprichting en de ontwikkeling van ondernemingen, om ervoor te zorgen dat de media meer vrouwen zullen raadplegen als deskundigen en getuigen.

13 In het bijzonder: Bevordering van het vrouwelijk ondernemerschap, UCM, januari 2014.

6. Bijlage – Lijst van verenigingen en personen ontmoet in het kader van het Plan voor de bevordering van het vrouwelijk ondernemerschap

Voor de uitwerking van dit Plan voor de bevordering van het vrouwelijk ondernemerschap hebben wij de volgende verenigingen en personen ontmoet in het kader van bilaterale ontmoetingen. Deze ontmoetingen hebben ons in staat gesteld de specifieke problemen te identificeren waarmee vrouwelijke zelfstandigen en werkgevers geconfronteerd worden in het kader van hun projecten als ondernemer. Wij danken alle verenigingen en personen die wij hebben ontmoet van harte voor hun medewerking aan de opstelling van dit plan.

- Baby 2C/Baby 2B
- BeAngels
- Boops and burps
- Coworking les Galeries
- FCEM
- Febelfin
- FWA
- GEW Women – Global Entrepreneurship Network
- Innovation Développement
- Institut pour l'égalité des femmes et des hommes
- IZEO
- Jump
- KVLV-Agra
- Markant
- Mastermail
- Réseau Diane
- Réseau Entreprendre
- Réseau FAR
- SNI
- Sofia Foundation
- Startups.be
- Straffe Madammen
- UCM
- UNIZO
- Women in Business
- 100.000 Entrepreneurs

Wij danken ook de DG Zelfstandigen, de DG KMO van de FOD Economie, het RSVZ, het RIZIV, de Europese Commissie en het Federaal Planbureau voor hun medewerking aan de opstelling en de uitvoering van dit plan.

Bevordering van het vrouwelijk ondernemerschap:
een plan van de Minister van Middenstand,
Zelfstandigen, KMO's, Landbouw en
Maatschappelijke Integratie

Contact : pauline.bievez@borsus.fgov.be

Geproduceerd met de steun van de FOD Economie